

Ako sme cestovali

1963-1986

Soňa Beerová

Mojim vnukom

MUDr Soňa Beerová 2009

Foto a technická spolupráca MUDr. Ladislav Beer

Jazyková úprava Mgr.Lubica Kollárová

Obsah

Maďarsko 1963.....	str.....4
Juhoslávia 1966.....	str...12
Prvá cesta do Talianska 1968.....	str....21
Druhá cesta do Talianska 1970.....	str.136
Francúzsko,Švajčiarsko 1972.....	str.241
Benelux,Anglicko 1975.....	str.339
V Strednej Ázii 1982.....	str.406
Na ďalekom východe 1984.....	str.430
Kaukaz 1985.....	str.453
Mongolsko 1986.....	str.467

Ako sme cestovali...

Cestovať po západnej Európe v šesťdesiatych rokoch dvadsiateho storočia nebolo také jednoduché ako dnes. Boli k tomu potrebné najmenej dve podmienky. Po prvé, dostať tzv. dolárový prísľub, teda prísľub banky, že si budete môcť na cestu vymeniť doláre v presne obmedzenom množstve. Po druhé, ak bol človek zamestnaný, získať povolenie zamestnávateľa, ktoré vydávala na to ustanovená zvláštna komisia.

Dolárový prísľub sa vydával obyčajne jedenkrát za tri roky. Ak mal žiadateľ šťastie alebo známeho na vplyvnom mieste v banke, mohlo to byť aj častejšie. V práci to záviselo od mnohých okolností. Najmä od pomerov na pracovisku, od vzťahu so šéfom, od stupňa závesti kolegov alebo činovníkov rôznych organizácií. Ak vám žiadosť o vycestovanie podpísali, ak ste dostali „výjazdovú doložku“ do pasu na pasovom oddelení VB a ak Vám banka nakoniec vymenila 100-120 dolárov na osobu, mohla sa cesta uskutočniť. Samozrejme, bolo ešte nutné cestovať do Prahy a získať víza na vyslanectve zvolenej krajiny.

Stávalo sa, že pred cestou vás navštívil nenápadný pán (vlastne súdruh), ktorý vás poučil, ako sa máte v cudzine správať, že po príchode domov treba oznámiť všetky stretnutia s emigrantami a cudzincami a ešte kopy ďalších nezmyslov.

Spomínam to preto, že táto procedúra odradila mnohých menej tvrdohlavých záujemcov o cestovanie. Vždy, keď sme s manželom chceli podniknúť nejakú cestu a prekonalí sme všetky tieto peripetie, povedali sme si, že už nikdy viac. Potom sme za rok dva na to zabudli a celá situácia sa opakovala. Boli sme, skrátka, tvrdohlaví cestovatelia...

Samozrejme, že tieto problémy boli len pri cestách na západ od našich hraníc. Cestovanie do krajín našich blízkych či vzdialenejších susedov alebo priateľov v rozdelenom svete minulého storočia bolo pomerne jednoduché. Ak vám nevadilo cestovať s ľuďmi, ktorí vymietli všetky obchody a boli informovaní, kde sa čo dá kúpiť o päťdesiat halierov lacnejšie ako u nás doma, mohli ste so zájazdom ROH precestovať pekný kus východnej Európy i Ázie.

Aj trošku individualistickejšie založení mladí ľudia, akými sme v tom čase boli môj manžel a ja, mohli so stanom a „embéčkou“ plnou konzerv, prežiť pomerne bezstarostnú dovolenku pri Čiernom mori, na plážach Rumunska alebo Bulharska, a to sme mohli so sebou zobrať aj svojho syna, čo pri ceste na západ bolo v tých časoch skoro nemožné. Syn, doma u starej mamy, bol zárukou, že sa vrátíme!

Dovolenka pri mori je krásna. Neskôr sa nám zdalo, že tie tri vytúžené týždne v roku by sme mohli stráviť aj užitočnejšie, že by sme mohli krajinu, ktorú sme navštívili, aj lepšie spoznať. Tak sa začalo naše cestovanie.

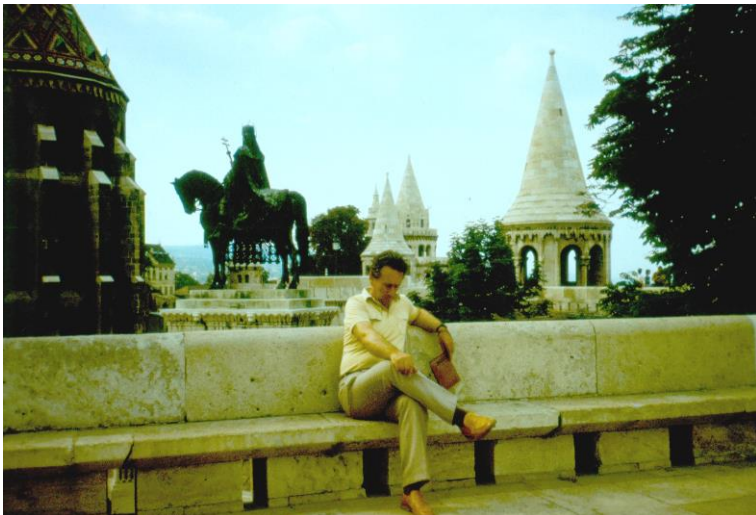
Maďarsko 1963

V tom čase sme ešte nemali auto a prvá cesta za hranice Československa viedla k najbližším susedom, do Maďarska.

Keď mal náš synček dva roky, usúdili sme, že ho môžeme na pár dní nechať u starej mamy a vybrali sme sa s manželom na prvú zahraničnú dovolenku do Budapešti a na Balaton. Týždeň sme strávili v Budapešti, ubytovaní v malej izbičke na súkromí, u staršej panej. Mesto sa nám páčilo. Bolo to okrem Prahy vlastne prvé skutočne veľké mesto, ktoré som videla. Prešli sme obrazárne, galérie, navštívili známu operu aj operetu,

Budapešť Reťazový most

Rybárska bašta

Margitin ostrov, Rybársku baštu aj Matyašov chrám. Prešli sme známu obchodnú ulicu, Váci utca, kde sme sa divili súkromným obchodíkom.

Vtedy, začiatkom šesťdesiatych rokov sa hovorilo, že každý Maďar má aspoň dve zamestnania a každý druhý je „maseg“ (magán sektor- súkromný sektor). Niečo také bolo u nás nepredstaviteľné, ale tu to už patrilo k bežnému životu a v obchodoch bolo jasne vidieť, že ponúkaného tovaru je viac a je pestrejší ako u nás doma.

Týždeň sa rýchlo minul a my sme sa tešili na Balaton, maďarské more. Malé kúpeľné mestečko Siofok na brehu Balatonu, bolo príjemnou zmenou po rušnej Budapešti. Bývali sme neďaleko peknej pláže a každé ráno sme sa zastavili v malom obchodíku na čerstvé chrumkavé žemle a pohár smotany. Bola sladká, hustá a nesmierne mi chutila, iste aj preto, že tu bola oveľa lacnejšia ako u nás. Cestou k pláži sme prechádzali cez rušné trhovisko, kde bolo dostať okrem zeleniny a ovocia aj všeličo iné, čo vyrábali najmä „masegovia.“

V jedno ráno nás zaujal hluk na druhej strane trhoviska, tak sme tam zašli pozrieť, čo sa deje.

Na jednom z pultov stál vysoký muž, podchvíľou sa otáčal okolo svojej osi a vykrikoval: „Meltartó, kupte si meltartó, mám jen prvotřídní tovar, czak elökelö meltartó...”

Na rozpažených ramenách mal navešané podprsenky rôznej veľkosti a v rôznych farbách. O kupujúcich nebola núdza. Za chvíľočku zoskočil z pultu a zmizol v kľbku žien. Keď som podišla bližšie, zbadala som, že na zemi má otvorený veľký kufor, plný podprseniek. Podnikavý český turista si prilepšoval k dovolenkovému rozpočtu a zdalo sa, že sa mu to darí.

„Mohla som aj ja zobrať nejaké spodné prádlo," smejem sa obracajúc sa k mužovi.

„No, už vidím ako by si ho tu na trhu predávala," odpovie a ťahá ma od hlúčku žien.

„Pozri tam ten stánok, že sme si ho dosiaľ nevšimli." Chytí ma za ruku a vedie k zelenej búde v rohu trhoviska. Na dlhom pulte pred otvoreným oknom ležia veľké plechy s nakrájanou štrúdlou. Nad búdkou na tabuli je namaľovaný nápis „Rétes" a za oknom stojí malý, tučný muž v bielej zástere. Šikovne naberá porcie štrúdle a balí nakupujúcim do úhladných balíčkov. Podíame bližšie a vidíme, že na plechoch sú rozličné štrúdle. Jablková s makom, jablková s orechami, čerešňová s orechami, čerešňová so strúhankou, tvarohová s hrozienkami, malinová s orechami, dokonca kapustová štrúdl'a! Okolo sa šíri sladká vôňa.

Moja mama piekla vynikajúcu štrúdl'u. Zbožňovala som ju, najmä jablkovú s makom, ale aj čerešňovú so strúhankou. Nepiekla ju často, lebo to bol celý rituál. Cesto sa muselo zarobiť a potom tak dlho plieskať o dosku, až bolo dokonale vypracované a nelepilo sa. Len potom sa cesto ťahalo na veľkom kuchynskom stole, zakrytom obrusom posypaným múkou. Mamine ruky šikovne ťahali cesto, aby bolo tenučké, priesvitné a pokrývalo celý stôl. Potom ho pokropila roztopeným maslom, posypala ovocím, makom či strúhankou, cukrom a šikovne zatočila pomocou obrusu. Dlhú štrúdl'u obratne preložila na plech, vrch opäť potrela maslom a dala do rúry. Jedávali sme ju ešte celkom teplú, chrumkavú a šťavnatú. Keď som sa o mnoho rokov neskôr pokúšala štrúdl'u upiecť sama, nikdy nebola taká ako mamina. A tá, čo bolo možno občas kúpiť v cukrárni, tiež nestála za veľa. Až tu som jedla takú štrúdl'u, ktorá zniesla porovnanie s tou, čo pekávala mama.

„Tessék paranczolni, a rétes nagyon finom," ponúka a chváli svoj tovar tučný chlapík, keď zbadá náš záujem. Kladié dva kúsky na tanierik a dáva manželovi.

„Tessék uram, tessék megkostoni!"

Neodoláme a kupujeme si obaja po dva kusy. Ja jablkovú s makom a čerešňovú so strúhankou, Laci tvarohovú s hrozienkami a jablkovú s orechmi. Už sa nepamätám, čo stáli, viem len, že boli lacné a veľké. Keď sa na brehu jazera napchávame štrúdlou a oblizujeme si prsty, suzaním konštatujeme, že bola taká dobrá, akú piekla moja mama.

Za pár dni nás Miklós báči, majiteľ stánku, už dobre poznal a keď nás videl prichádzať, veselo sa usmieval. Tešil sa, že nám jeho štrúdl'a tak chutí. Laci vie dosť dobre po maďarsky, a tak sa vždy trochu porozprávame. Pýtame sa ho, kde dostaneme halászlé (polievku z ryby), také dobré ako je jeho štrúdl'a. Odporučí nám čárdu na druhej strane Balatonu.

„Ned'aleko Balatonfüredu je čárda Barička, vo viniciach, na brehu jazera," vysvetľuje.

„Tam dostanete skvelé halászlé a k tomu výborné víno, oplátí sa tam večer zájst'. Lod'ka vás tam za pol hodinu prepraví.“

Dali sme na jeho radu a podvečer nasadli na loď, ktorá premávala zo Siofoku do Balatonfüredu. Za príjemným malým mestečkom sme sa vydali poľnou cestičkou do vinohradov. Čárdu sme našli ľahko, lebo okolo neboli žiadne iné domy. Rozložitá nízka biela stavba so strechou pokrytou hrubou vrstvou slamy stála obkolesená starými stromami. Z malých okien svietilo prívetivé svetlo a stará lampa nad dverami lákala nočné motýle.

Vo vnútri bolo živo. Ľudia sedeli na laviciach pri veľkých drevených stoloch, polohlasne sa zhovárali. Jedli a popíjali z bruchatých maľovaných pohárov. Vo vzduchu bolo cítiť vôňu pečeného mäsa, cigariet a vína. Z hrád na strope viseli

dožinkové vence, na stenách poličky s pestro maľovanými taniermi a džbánmi. V kúte stál cimbal a o stenu opretá basa. Nebolo tu ešte veľa ľudí, našli sme si miesto pri okne a o chvíľu už stál pri nás podsaditý muž s červenými lícami, lesklou plešinou a mohutnými sivočiernymi fúzami. Rozhalenú bielu košeľu mal vpredu a okolo zápästí bohato vyšívanú, čierne nohavice zastrčené v lesklých čižmách zakrývala dlhá biela zástera.

Keď sa s úsmevom pýtal, čo si želáme, Laci vysvetlil, že sme prišli na halászlé, ktoré nám doporučili v Siofoku. Podľa prízvuku zistil, že nie sme tunajší a hneď sa nenúteno zaujímal, odkiaľ sme.

„Teda susedia! U nás sa Vám bude určite páčiť a halászlé posúдите sami. Je to naša špecialita, k tomu, samozrejme, pohár dobrého vína, ale to si musíte vybrať. Prosím, poďte so mnou.“ Gestom nás pozýva a vedie k dverám na druhej strane miestnosti.

Za dverami vedú strmé schody dolu do pivnice osvetlenej niekoľkými zaprášenými lampami. Po oboch stranách pivnice, pod oblúkovou klenbou, stoja drevené sudy.

„Tu je sylván, tu rizling, tento malý súdok je Debröi harslevelü, toto tu je tokaj a tu je červené,“ ukazuje na sudy. Nie sme znalci vína, a preto manžel požiada, aby nám sám odporučil také, ktoré pokladá za najlepšie k rybe. Prikývne, zoberie bučľatý hlinený džbánik a napustí do neho víno, ale najprv trošku odleje do pohárika a ponúkne mňa i manžela. Víno je chladné, trošku kyslasté, ale lahodné.

„To je víno tu z okolia, naše.“ Potom zoberie džbán a odprevadí nás k stolu. Na schodoch stretne malú skupinku, ktorá si ide vybrať víno ...

Kým sme boli v pivnici, na stôl doniesli veľké hlboké taniere, slamenú ošatku s chlebom a maľované hlinené poháre na víno.

V kúte, kde bol cimbal a basa, boli už traja muzikanti, štvrtý si tichučko ladil husle. Všetci boli oblečení podobne ako náš hostiteľ. Kučeravé vlasy, iskrivé tmavé oči a snedá plet' nenechali nikoho na pochybách. Bude tu hrať pravá cigánska muzika.

Zanedlho mladý čašník, skoro ešte chlapec, doniesol veľkú misu plnú pariacej sa polievky.

„Jó étvagyat," ukláňa sa a o chvíľu ho vidím s podobnou misou pri ďalšom stole.

Velikánskymi vyšívanými obrúskami si prikryjeme kolená a naberieme si polievku. Taniere sú veľké, ale zdá sa, že z misy veľa nebudlo. Zajedáme mäkkým bielym chlebom, zapijame vínom a počúvame tiché clivé cigánske melódie. Polievka s veľkými kusmi rybacieho mäsa a zeleniny chutí výborne. Naberáme si aj druhý raz. Keď príde hostiteľ, aby sa spýtal, ako nám chutilo halászlé, môžeme povedať len jedno: „Je skvelé.“ Spokojne si pomädli ruky, kývne na mládenca a ten obratom donesie dva taniere, na ktorých ešte škvrčí údená slaninka na kopčeku tvarohových trhancov obliatych smotanou.

„To patrí k halászlé," vysvetľuje a na naše protesty, že to už nezvládneme, hodí rukou a povie, že ryba vo víniku odpláva a nájde sa miesto aj pre „túroš čusa.“

„Nem kel sijetni," netreba sa ponáhľať. Neponáhľame sa a zvládneme aj trhanec. Je nám dobre, sme mladí, cigáni vyhrávajú, víno je skvelé, noc je teplá a na oblohe svietia hviezdy. Skoro sme zmeškali poslednú loď do Siofoku.

Konečne sme mali dostať byt. Dosiaľ sme bývali v dvoch maličkých izbičkách v nemocničnej slobodárni. Veľmi sme sa na byt tešili a šetrili, aby ho bolo čím zariadiť. V tom čase došlo k veľkému zosuvu pôdy nad Handlovou a bolo zničených dosť domov. Ľuďom bolo treba zaistiť náhradné

ubytovanie. Poradovník na byty sa zmenil. Zdalo sa, že tak skoro sa sťahovať nebudeme.

V ktorýsi jarný deň šiel manžel do Prievidze na seminár. Keď sa popoludní vrátil, tajomne sa tváril a podával mi bielu obálku. „Čo to je?“

„Otvor a pozri sa.“

Otvorím obálku a vyberiem akýsi papier. Keď si ho prečítam, vidím, že je to poukaz na dvojtýždňový pobyt vo Varne v Bulharsku.

„Čo to je? Odkiaľ to máš?“

„Nevidíš? V júli ideme k moru! Vlakom, lehátkovým vozňom. Byt sme nedostali a ktovie, kedy ho dostaneme, tak som bol v Čedoku a kúpil tento zájazd.“

Nechce sa mi veriť, že manžel vybral z peňazí, ktoré sme si šetrili na zariadovanie bytu a kúpil poukazy. Neveriaco krútim hlavou, ale on ma presvedča, že si to zaslúžime, že sme ešte nikdy neboli pri mori a byt asi tak skoro nedostaneme.

Nakoniec ma presvedčil a aj ja som sa začala tešiť, že vo svojich dvadsiatich ôsmich rokoch konečne uvidím more.

Tá dovolenka bola ozaj krásna. Vo vlaku, v rovnakom kupé, cestoval s nami mladý manželský pár z Prievidze, na to isté miesto, kde aj my. Vzniklo priateľstvo, ktoré trvá dodnes. More nás očarilo. Sľubili sme si, že keď si raz kúpime auto, prídeme sem znova aj s naším malým synom. V nasledujúcich rokoch sme s ním boli pri mori v Bulharsku aj Rumunsku. Precestovali sme celé bulharské a rumunské pobrežie aj vnútrozemie, pozreli si pamätihodnosti Sofie aj Bukurešti.

Keď sa nám neskôr podarilo precestovať pobrežie Juhoslávie od Istrijského polostrova až do Skopje a spoznať krásne pláže Jadranského mora, kamenné stavby Dubrovníka, moderné bulváre Belehradu i prašné cesty okolo Tuzli, pochutnať si na sladkých zelených figách, šťavnatých broskyniach a žltých

melónoch kúpených na Sarajevskom trhu, pozorovať priezračnú vodu Plitvických jazier a prespávať v aute či pod stanom vo dvoroch pohostinných ľudí, pripit' si s nimi rakijou alebo pohárikom „crnovina“, bolo pre nás už nemožné ďalej tráviť vzácne dni tých málo týždňov dovolenky leňošením na brehu mora.

Tak vznikli naše predstavy a túžby vidieť to, o čom sme sa učili v dejepise, o čom sme čítali v literatúre a k čomu sme prechovávali úctu aj obdiv.

Juhoslávia 1966

Prvé auto sme si kúpili na jar 1966. Červená „embéčka - tisíčka“ bola vrcholom našich snov. Bola na poradovník. Nevieť prečo, ale učítelia mali vtedy akúsi výhodu, mohli dostať auto skôr, a tak naše auto bolo napísané na môjho otca, bol učiteľ. Hoci sme bývali v Handlovej, naša červená embéčka mala značku GA, nad čím sa každý pozastavoval, najmä esenbáci, teda policajti. Nám to však vôbec neprekážalo. Boli sme šťastní, že ju máme. Ako čerství šoféri sme sa spravodlivo delili o vedenie auta, starostlivo sme sledovali najazdené kilometre, aby sme mali obaja, manžel aj ja, rovnakú prax. Dost' sa nám to darilo, až do prvej dovolenky, ale o tom až neskôr.

Spolu s našimi priateľmi sme si naplánovali, že v lete pôjdeme do Juhoslávie. Marian a Katka mali auto o pár mesiacov skôr, a tak sme sa dohodli, že ako skúsenejší vodiči pôjdu pred nami, a budú ukazovať smer cesty a my dvaja pôjdeme za nimi. Dohodli sme si zastávky na oddych, jedlo, miesta na nocovanie, najmä však to, že nesmieme jeden druhého stratit' z dohľadu.

Prišiel vytúžený čas dovolenky. Biela Marianova a naša červená embéčka boli plne naložené konzervami a vecami potrebnými na stanovanie, pripravené vyraziť. Až po Budapešť šlo všetko hladko a podľa plánu. V meste to už bolo horšie. V snahe nestratiť Mariana, sme občas prechádzali križovatku na červenú. Dodnes sa divím, že sme nespôsobili žiadnu haváriu alebo, že nás nechytily policajti. Oddýchli sme si až za Budapešťou a s pribúdajúcimi kilometrami sme sa cítili čoraz bezstarostnejšie. Aj Katka, aj ja sme striedali naše polovičky po sto kilometroch a naše šoférske sebavedomie rástlo.

Za Szegedom sme usúdili, že spať budeme v autách, „na divoko“, aby sme ušetrili čas (aj peniaze) a ráno skoro vyrazíme k maďarsko-juhoslovanskej hranici. Jej prekročenie bolo dôležité, lebo v tom čase predstavovala Juhoslávia pre nás niečo ako „skoro kapitalizmus“ a bola akousi bránou do západného sveta.

Na hraniciach všetko prebehlo hladko, nikto sa nedivil množstvu konzerv, bol to bežný spôsob, ako vystačiť na dovolenke s peniazmi, ktoré sme si mohli legálne vymeniť. Keď sme mali za sebou prvé väčšie juhoslovanské mesto Suboticu, išli sme „do vedenia “ Laci a ja. Mali sme skvelú náladu, slnko svietilo, kraj bol pekný a mali sme dovolenku. Kilometre pribúdali a po niekoľkých hodinách bezstarostnej jazdy sme si všimli, že bielu Marianovu embéčku akosi dlho nevidieť. Niekoľkokrát sme zastali, čakali, ale nič. Nebolo ich.

„Asi niekde zle odbočili,“ hovorím.

„Nemali kde, dohodli sme sa, že stojíme pred Novim Sadom, radšej zastavím, počkáme.“

Laci zašiel na krajnicu, vypol motor a vyliezli sme z auta.

„Čo ak sa im niečo stalo, defekt alebo...“ nedokončím, nechcem maľovať čerta na stenu.

„Počkáme ešte dvadsať minút a potom sa vrátíme.“

Nevyčkali sme dvadsať minút. Po chvíli Laci otočí auto a vraciame sa naspäť. Asi po pol hodine, v diaľke, na rovnom úseku cesty, zbadáme biele auto. Zastaneme a o chvíľu nás míňa Marian. Máličko spomalí, vykloní sa z okna a reve : „Kaťa niekde stratila trysku voľnobehu, nemôžem zastat', pod' za mnou!“

Posledné slová sme skoro nerozumeli, ale pochopili sme, že sa niečo stalo. Laci opäť otočí auto a uháňame za Marianom. Rýchlo sme pred Novim Sadom a zanedlho už v meste. Niekoľko ulíc a križovatiek sme prešli, ale potom Mariana zastavila červená a už nenaštartoval.

Odtisneme auto z cesty, aby neprekážalo. Marian, celý nešťastný, vysvetľuje, že počas Katkinho šoférovania naraz auto prestalo ťahať a zastalo. Nevedel si vysvetliť čo sa stalo, preto zastavil okoloidúceho vodiča. Našťastie ten sa asi v autách trochu vyznal, lebo spravil diagnózu hneď, ako sa poďíval na motor. Chýbala tryska voľnobehu. Asi sa počas jazdy uvoľnila a vypadla. Vodič im poradil, aby do ústia zasadili hrubší zastrúhaný kolík a keď auto naštartuje, aby zastali až v nejakej opravovni.

„No vidíš, a teraz sme tu, prvý deň dovolenky a auto je v keli,“ smutne horekuje Marian.

„Neviem, čo si vlastne robila, že tá tryska vypadla,“ obviňujúco spustil na Katku.

„Nič som nerobila, normálne som išla,“ bráni sa Katka a je jej do plaču.

„To je tak, keď ženské šoférujú, vždy sa niečo po...“ ul'avuje si Marian.

„Nehádajte sa, niečo vymyslím,“ hovorí Laci, ale mne sa zdá, že to hovorí len preto, aby povzbudil našich priateľov a aj nás.

„Musíme nájsť nejakú opravovňu,“ rozhodne.

„Soni, ty tu zostaneš s Katkou pri aute a ja s Marianom pôjdeme hľadať pomoc.“

Nasadli do nášho auta a zmizli. Zostali sme s Katkou sami. Keď sa ani po troch hodinách nevracali a pomaličky sa už blížil večer, nebolo nám všetko jedno.

„Asi niekoho našli a teraz to opravujú,“ utešujem Katku aj seba, neuvedomujúc si, že pokazené auto je tu s nami.

„No neviem, veď je piatok, už skoro večer, všetko už bude zavreté a zajtra je sobota,“ nedokončí, lebo spoza rohu sa vynorí červená embéčka a za ňou ďalšie auto. Vystúpia traja muži. Marian, Laci a ešte vysoký Juhoslovan.

Navzájom sa predstavíme a potom sa chlapi sklonia nad Marianovým autom. Neznámy muž niečo robí a potom vyzve Mariana, aby naštartoval. Motor naskočí, muž si utiera ruky. Sláva, auto je opravené, tešíme sa. Naša radosť je však predčasná. Laci vysvetľuje, že súčiastka je len požičaná, ale zajtra ráno v dielni vysústružia novú a bude všetko v poriadku. Je už skoro tma a musíme si pohládať v Novom Sade nocľah, lebo ráno treba ísť do dielne. Pýtame sa svojho nového známeho, kde by sa dal nocľah zohnať.

„Nema problema, hotel. Zavediem Vás.“ Zdesíme sa. Nemáme peniaze na hotel, sme tu so stanom, hotel je pre nás drahý.

„Ništo, zaplatím, sme priatelia, ja mám rád váš futbal. Malatinský, Schroif, Markovič, dobrí futbalisti, hral som proti nim, sme priatelia,“ nástojí.

To nemôžeme v žiadnom prípade prijať. Aj tak už pre nás urobil a ešte urobí veľa. Žiadame ho, aby nám poradil, kde by sme si mohli rozložiť na noc stany. Chvíľu rozmýšľa a potom sadne do auta a vedie nás cez mesto na kopec, kde stojí akýsi hrad. Okolo sa rozprestiera park. Zastaví pred bránou, vystúpi a povie: „Mám tu kamaráta, počkajte, zariadim nocľah,“ a zmizne v tme.

Vráti sa o desať minút so starým zhrbeným chlapom, ktorý nám ukáže na trávnik pod vysokým stromom v parku.

„Môžete tu prespať, ale skoro ráno treba odísť, tu sa nesmie stanovať.“

Náš nový známy nás uistí, že všetko je v poriadku a bez obáv tu môžeme prenocovať do rána. Ráno o ôsmej nás bude čakať v dielni. Potom sa rozlúči.

Chvíľu nerozhodne stojíme v tme.

„Mne sa to veľmi nezdá, spať v zámockom parku. Čo ak príde nejaký policajt a bude nás pokutovať? Ako mu vysvetlíme situáciu?“ preruší nerozhodné ticho Marian.

„Fakt, ráno je teraz svetlo už okolo štvrtej. Ten chlapík z hradu povedal, že musíme odísť zavčas rána. Toto nie je veľmi rozumné,“ pridám sa aj ja.

„Ale ten opravár nás uistil, že tu môžeme prespať,“ zamiešal sa Laci.

„No hej, on nám chcel stoj čo stoj zaistiť nocľah, ale ja by som radšej išla niekde inde,“ vysloví svoju mienku aj Katka.

„Podme teda nájsť niečo iné, niekde za mesto,“ povie Laci a všetci nasadáme do áut. Je už úplná tma, o pár minút opustíme posledné domy Nového Sadu a vezieme sa akousi poľnou, dosť neupravenou cestou. Cesta je úzka, stúpa mierne do kopca a o chvíľu sme kdesi uprostred vinohradov. Aspoň to tak vyzerá. Svetlá áut osvetľujú len blízke okolie. Čoskoro cesta končí pri malom domčeku. Keď vystúpime z auta, vidíme, že sme pri studni, ktorú zakrýva strieška. Neďaleko je drevená lavica a stôl. Utrmácaní z nepríjemných zážitkov rýchlo niečo suché zjeme, muži zaparkujú na úzkej cestičke autá tesne k sebe. Na rozkladanie stanov nemáme chuť a napokon, ani tu nie je miesto. Po oboch stranách úzkej cesty sa ťahá hrozno, ďalej nevidíme.

„Podme rýchlo zaľahnúť, ráno musíme skoro vstávať! Bohvie, koľko bude trvať oprava,“ hundre Marian vyťahuje sveter a rozkladá sedadlá v aute.

„Ozaj ako ste vlastne prišli k tomu opravárovi?“ spytujem sa Laciho, keď si upravujeme spanie v aute.

„Našli sme jednu dielňu, ale bola zavretá. Búchali sme na bránu, nikto neotváral. Napokon vyšiel chlap zo susedného domu a pýtal sa, čo chceme. Snažili sme sa mu vysvetliť situáciu, zdalo sa, že pochopil, lebo nám naznačil, aby sme čakali. O chvíľu prišiel s tým chlapíkom, čo sme s ním boli. Vysvitlo, že je to pracovník dielne, ale majiteľ už je mimo a on nemá kľúče. Slovo dalo slovo, vieš, potom sa to zvrtilo na ten futbal a hneď sme boli priatelia. Vyše hodiny sme sa vozili po Novom Sade, kým sme objavili majiteľa dielne. Potom ďalšie vysvetľovanie, no nakoniec nám dielňu otvorili a požičali trysku z iného auta. A zajtra ráno nám ju vysústruží. Tí ľudia sú všetci veľmi ochotní a priateľskí. Ozaj, vieš ako volajú embécky? Tisíc malých bolestí alebo tuberkulóza krásavica. Ten opravár tvrdí, že sú dosť poruchové.“ Chvíľu je ticho a potom dodá :„, teraz budem šoférovať len ja, čo ak by si stratila trysku voľnobehu...“

Keď som si hľadala pohodlnejšiu polohu v spacom vaku, tak, aby ma prístrojová doska netlačila na nohy, rozmýšľala som o tom, čo povedal muž. Dúfam, že naše červené autíčko je to, ktoré nebude mať žiadne poruchy, ale to šoférovanie ma trochu mrzí. No nech, aspoň budem mať viac času pozorovať krajinu. Ráno ma prebudil akýsi ruch okolo auta, hlasný hovor aj smiech.

„Laci, vstávaj, sú tu ľudia,“ budím muža a vymotávam sa zo spacieho vaku. Rukou si uhládzam strapaté vlasy. Vedľa z auta vykúka Marianova ospalá tvár, Katku nevidím. Vyleziem von a zistím, že sme na kraji broskyňového sadu, kde už niekoľko

žien a mužov oberá ovocie. Sú tu zrejme už dlhšie, ale nechali nás spať a teraz nám veselo kývajú. Už sme všetci vonku z áut, keď sa priblíži vysoký bielovlasý muž.

„Dobrý deň,“ pozdraví po slovensky a v opálenej tvári sa mu smejú modré oči.

„Vy ste z Československa? Ja dobre poznám Slovensko. V Liptovskom Hrádku som chodil do ovocinárskej školy. Bolo mi tam veľmi dobre a rád na tie roky spomínam. Toto je môj sad, a takýchto nocľazníkov som tu ešte nemal.“

Ospravedlnili sme sa a niekoľkými slovami sme mu vysvetlili, ako sme hľadali nocľah a že ráno musíme ísť do dielne. Zasmial sa.

„Všimol som si, že ste boli opatrní a nič ste tu nepoškodili. Dúfam, že sa vám bude v našej krajine páčiť. Majte sa dobre a šťastnú cestu!“

Stratil sa medzi stromami. Potom sme sa už rýchlo zberali na odchod, bolo skoro osem hodín. Prv než sme vyšli na úzku cestu, prišiel jeden z oberáčov a doniesol debničku plnú broskýň. Boli nádherné, zamatové, veľké a žltočervené.

„Toto vám posiela majiteľ.“ Vtom mu padol zrak na značku auta. Na jednom bolo GA a na druhom PD.

„Vy nie ste spolu? Počkajte chvíľu.“ O pár minút doniesol druhú debničku .

„Majiteľ povedal, že vám mám doniesť broskyne na cestu. Sretan put-šťastnú cestu,“ priložil prsty k čiapke a odišiel.

V dielni Marianovi vysústružili stratenú trysku a šťavnaté sladké broskyne nám dlho hasili smäd. Keď zahryzmem do žltej voňavej broskyne, vždy si spomeniem na nezvyčajný nocľah v Novom Sade a na tamojších láskavých a priateľských ľudí.

Broskyne

Mostar